

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä perhehoitolaiksi STM052:00/2014

Pelastakaa Lasten lausunto

Pelastakaa Lapset haluaa kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä perhehoitolaiksi ja laiksi perhehoitajalain kumoamisesta.

Pelastakaa Lapset pitää ansiokkaana, että perhehoitoa koskevat säädökset tullaan kokoamaan yhteen lakiin. Toukokuussa 2010 julkaistu työryhmäraportti lainsäädännön muutostarpeista perhehoidossa (2010:15) kokosi kattavasti perhehoitoon liittyvät muutostarpeet. Vaikka joitain työryhmäraportissa nostettuja muutostarpeita on nostettu hallituksen esityksessä esiin, esitys uudeksi perhehoitolaiksi on sisällöltään huomattavasti suppeampi kuin tuolloin tehty esitys muutostarpeista. Erityisesti tämä koskee lastensuojelun perhehoidon tuen määrittelyä sekä perhehoitajien sosiaaliturvan avaamista. Perhehoidon tuen ja perhehoitajien sosiaaliturvan vahvistaminen ovat luonnollisesti ristiriidassa tavoitellun kustannusneutraaliuden kanssa. Nämä ovat kuitenkin ehdottomia edellytyksiä perhehoidon osuuden lisäämiseksi laitoshoidon vastapainona.

Uusi lakiehdotus säätää perhehoidon sopimisesta uudella tavalla. Jos sopijapuolet ovat suoraan kunta/kuntayhtymä ja perhehoitaja, perhehoidon tuottamisesta sovittaisiin edelleen edellä mainittujen sopijapuolien välisellä toimeksiantosopimuksella. Jos kunta/kuntayhtymä ostaa perhehoidon palvelun yksityiseltä palveluntuottajalta, tehtäisiin näiden sopimusosapuolien välillä sopimus perhehoidon järjestämisestä. Uusi lakiehdotus antaisi siis myös yksityiselle palveluntuottajalle mahdollisuuden laatia perhehoitosopimus perhehoitajan kanssa.

Pelastakaa Lapset nostaa esiin tässä yhteydessä toimivallan jakautumiseen liittyviä huomioita kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen palveluntuottajan välillä. Koska perhehoidossa olevalle henkilölle laaditaan joka tapauksessa perhehoitosopimuksesta erillinen yksilökohtainen asiakassuunnitelma kunnan/kuntayhtymän toimesta ja kunta/kuntayhtymä tekee myös itse perhehoitoon sijoittamiseen liittyvät hallintopäätökset, onko järkevää hajauttaa perhehoitosopimuksen tekemistä yksityisten palveluntuottajien tehtäväksi. Pelastakaa lapset on pitänyt selkeänä ja toimivana mallia, jossa kunta tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa ja palveluntuottajat erillisen sopimuksen kunnan kanssa.

Lakiesityksessä on luultavimmin lähdetty siitä, että perhehoitosopimuksen tekemiseen liittyviin käytäntöihin on haluttu joustoa antamalla kunnalle/kuntayhtymälle ja yksityiselle palveluntuottajalle mahdollisuus sopia keskenään perhehoitosopimuksen laatimisesta. Pelastakaa Lapset haluaa kuitenkin tuoda esiin, että toimeksiantosopimuksen ja perhehoidon järjestämistä koskevan sopimuksen suhde on hallituksen esityksessä epäselvästi muotoiltu.

Lastensuojelun perhehoidon toteuttamisella on kiinteä yhteys lastensuojelulakiin, joka ohjaa lapsen sijaishuoltoon liittyvää prosessia ja päätöksentekoa. Sijaisvanhempien eli perhehoitajien

asema, oikeudet ja velvollisuudet suhteessa lastensuojelulakiin eivät kaikilta osin ole kentällä selkeitä. Pelastakaa Lapset pitää tärkeänä, että lastensuojelun perhehoidon laadun turvaamiseksi lainsäädännön rinnalle rakennettaisiin tarkempi ohjeistus perhehoidon toteuttamisesta ja siinä avattaisiin lastensuojelulain ja perhehoitolain yhtymäkohdat ja niiden soveltaminen. Esimerkkinä voidaan mainita lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja perhehoidon vastuutyöntekijän välinen yhteistyö ja tehtävänjako.

Työryhmän raportissa lainsäädännön muutostarpeista korostettiin useassa kohdin lastensuojelun perhehoidon sosiaalityön tärkeyttä onnistuneen perhehoidon tukena sekä lastensuojelun sosiaalityöhön liitettävää perhehoidon erikoistumiskoulutusta sosiaalityöntekijöille. Tiivistelmässä todetaan, että sijoitusten tavoitteiden mukaista toteutumista edistäisi entistä tiiviimpi ja suunnitelmallisempi tuki perhehoitajana toimiville sekä riittävä perhehoidon toteutumista tukeva henkilöstö.

Ennakovalmennuksen sisältö sekä perhehoitajan tuen tarkempi määrittelemineen myös lain tasolla olisi tärkeää. Erityisesti nyt, kun perhehoito on ensisijainen sijoitusmuoto, on tärkeää, että osaamista vahvistamalla ja toimivien yhteistyökäytäntöjen avulla perhehoitoon sijoitetaan kuitenkin vain sellaisia lapsia ja nuoria, jotka ovat hoidettavissa tavanomaisin ja perheenomaisin kasvatuksellisin keinoin. Sijaishuoltopaikan valinnan on perustuttava lapsen tai nuoren tarpeisiin. Lainsäädännön ja toimintaohjeiden rinnalle tarvittaisiin arviointia, seurantaa ja tutkimusta esimerkiksi juuri perhehoidon ensisijaisuuden vaikutuksista lapsen hyvinvoinnille.

On hyvä, että hallituksen esityksessä on selkiytetty ammatillisen perhehoidon määritelmää ja sitä, milloin ammatillisen perhekodin tulee toimia laitosluvalla. Ammatillisessa perhehoidossa saa tällä hetkellä hoitaa enintään 7 lasta 2 aikuista kohden. Koska ammatillisessa perhehoidossa lähtökohtaisesti hoidetaan vaativampia lapsia, pidämme ristiriitaisena, että ammatillisessa perhehoidossa olevien lapsien lukumäärä voi olla ei-ammattillista perhehoitoa suurempi.

Pelastakaa Lapset pitää ansiokkaana, että perhehoidon valvontaan on esityksessä kiinnitetty erityistä huomiota ja esim. perusteltuja syitä tehdä tarkastuskäynti perhekotiin on selkiytetty. Tällä hetkellä valvonta on määritetty lainsäädännössä perhehoidon kokonaisuutta ajatellen puutteellisesti sekä eri hoitomuotoja että hoidettavia koskien.

Pelastakaa Lapset haluaa kuitenkin korostaa, että lastensuojelun perhehoidon osalta paras valvonta syntyy perhehoidon sosiaalityön riittävän vahvalla osaamisella ja ammattitaidolla, jossa keskeistä on osaava ja riittävän monipuolinen valmennus, ammattitaitoinen arviointi sijoitusvaiheessa lapsen ja sijaisperheen yhteensopivuudesta sekä vahva sosiaalityön tuki sijoituksen aikana.

Helsinki 6.10.2014

Pelastakaa Lapset ry

Tiina Tammi

Riitta Hyytinen

Järjestölakimies

Lastensuojelupalveluiden johtaja